

Долженков О. В.,
аспірант кафедри адміністративного
та фінансового права
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(м. Одеса, Україна)

УДК 342.95:332.133.6

ІНДУСТРІАЛЬНІ ПАРКИ ЯК МЕХАНІЗМ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО- ПРОМИСЛОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті, на підставі аналізу чинного законодавства, яким визначено правові та організаційні засади створення і функціонування індустріальних парків на території України, результатів діяльності зі створення індустріальних парків в Україні, враховуючи світовий досвід розвитку мережі індустріальних парків, запропоновано напрями вдосконалення державної політики стимулювання створення і функціонування індустріальних парків.

Ключові слова: індустріальні парки, іноземні інвестиції, економічний розвиток, інвестиційні стимули, податкові пільги та преференції.

Olexandr Dolzhenkov. Industrial Parks as a Resource of Stimulation to Investment and Industrial Activity in Ukraine. – Article.

In the article, based on the analysis of the current legislation, which defines the legal and organizational basis for the creation and operation of industrial parks on the territory of Ukraine, the results of the activity on the creation of industrial parks in Ukraine, taking into account the world experience in the development of a network of industrial parks, directions of improving public policies to encourage the creation and operation of industrial parks have been offered.

Keywords: industrial parks, foreign investment, economic development, investment incentives, tax incentives and preferences.

Долженков А. В. Индустриальные парки как механизм стимулирования инвестиционно-промышленной деятельности в Украине. – Статья.

В статье, на основе анализа действующего законодательства, которым определены правовые и организационные основы создания и функционирования индустриальных парков на территории Украины, результатов деятельности по созданию индустриальных парков в Украине, учитывая мировой опыт развития сети индустриальных парков, предложены варианты совершенствования государственной политики, направленной на стимулирование создания и функционирования индустриальных парков.

Ключевые слова: индустриальные парки, иностранные инвестиции, экономическое развитие, инвестиционные стимулы, налоговые льготы и преференции.

04 вересня 2012 року набув чинності рамковий Закон України від 21.06.2012 року № 5018-VI «Про індустриальні парки» [1] (далі – Закон № 5018-VI), яким визначено правові та організаційні засади створення і функціонування індустриальних парків на території України. Законом № 5018-VI, зокрема, передбачено звільнення суб'єктів індустриального парку від пайової участі у розвитку інфраструктури населених пунктів та сплати ввізного мита за ввезення устаткування, обладнання та комплектуючих до них, що не виробляються в Україні.

Однак, існуючі недоліки механізму звільнення від сплати ввізного мита, призвели до блокування його реалізації на практиці, а механізм прямої державної підтримки (наприклад, цільове фінансування на безповоротній основі для облаштування індустриальних парків), у зв'язку із затяжною економічною рецесією та відсутністю у держави відповідних фінансових ресурсів, набув суто декларативного характеру.

Таким чином, практична реалізація положень Закону № 5018-VI виявила недосконалість та неефективність норм чинного законодавства, зокрема в частині відсутності дієвих інвестиційних стимулів. Закон № 5018-VI є неефективним інструментом для створення мережі індустриальних парків в Україні та залучення інвестицій в країну.

Зазначена ситуація потребує подальшого дослідження та внесення змін до законодавства щодо створення і функціонування індустриальних парків на території України, а саме запровадження певних податкових пільг та преференцій, передбачення дієвих інвестиційних стимулів, адже розвиток мережі індустриальних парків є ефективним інструментом впливу як на соціально-економічний розвиток країни, так і на підвищення її інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів.

Мета дослідження: виявити наявні проблеми та запропонувати напрями їх вирішення, зокрема, щодо практичних питань розвитку індустріальних парків в Україні та формування пріоритетних напрямів і заходів щодо сприяння розвитку індустріальних парків у контексті світового досвіду, шляхом запровадження певних податкових пільг та преференцій, дієвих інвестиційних стимулів, що сприятиме активізації інвестиційної діяльності, забезпечить економічний розвиток України.

В умовах погіршення економічної динаміки національної економіки та загострення конкуренції на світових ринках інвестиційних ресурсів, Україні потрібна системна робота з формування сприятливого інвестиційного клімату для діяльності як вітчизняних, так і іноземних інвесторів та запровадження дієвих механізмів стимулювання інвестиційної діяльності. Саме до таких механізмів належить створення індустріальних парків.

В Україні запровадження механізму стимулювання економіки за рахунок створення індустріальних парків знаходиться на початковому етапі.

З дати прийняття та набрання чинності Закону № 5018-VI в Україні зареєстровано лише 12 індустріальних парків, і тільки декілька з них знаходиться на стадії облаштування, а переважна більшість взагалі не функціонує, що свідчить про недієвість чинного профільного законодавства. Низка важливих питань практичного розвитку індустріальних парків залишається на даний час неврегульованою.

Попри в цілому сформовані нормативно-правові засади створення та функціонування індустріальних парків та здійснені окремі практичні кроки, існує низка стримуючих чинників та неврегульованих питань, що перешкоджають швидкому запуску цього організаційно-економічного механізму, серед яких відсутність податкових преференцій для суб'єктів індустріальних парків, гарантій стабільності законодавчо гарантованих умов функціонування та державної підтримки діяльності індустріальних парків, що дуже важливо для інвесторів, неврегульованість питання звільнення керуючих компаній від орендної плати за земельні ділянки тощо.

Значний досвід функціонування індустріальних парків у багатьох країнах світу довів високу ефективність цього організаційно-економічного механізму, який чинить системний багатоцільовий вплив на економіку, сприяючи створенню потужної сучасної промисло-

вості, створенню нових робочих місць і водночас виступає потужним рушієм місцевого та регіонального розвитку, формує сприятливий інвестиційний клімат.

Інвестування на території індустріальних парків є сприятливою для інвестора формою ведення бізнесу й одночасно ефективним механізмом державної промислової й інвестиційної політики та політики регіонального розвитку.

Сприяння створенню індустріальних парків віднесено до пріоритетних напрямів удосконалення інвестиційно-інноваційної інфраструктури в рамках реалізації державної промислової та інвестиційної політики.

Індустріальні парки – це перевірений часом та міжнародним досвідом механізм залучення інвестицій, збільшення зайнятості населення, збалансованого регіонального розвитку, підтримки місцевих виробників, сприяння малому та середньому підприємництву.

У світі накопичено більш ніж столітній досвід створення індустріальних парків, функціонування яких сьогодні є однією з важливих умов ефективного розвитку економіки багатьох країн. Вивчення цього досвіду допоможе у формуванні ефективної державної політики стимулювання розвитку індустріальних парків в Україні.

Перші індустріальні парки були створені у Західній Європі та США ще наприкінці XIX – початку XX сторіччя. Сьогодні, за даними Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (*UNIDO*), у світі вже працює понад 15 000 індустріальних парків.

У Китайській Народній Республіці перші спеціальні економічні зони були створені ще в 1980 році. Станом на 2006 рік у Китайській Народній Республіці функціонувало 54 національні зони технологічного розвитку, по суті індустріальних парків, які вже тоді формували майже 5% ВВП країни, акумулювали близько 22% прямих іноземних інвестицій та генерували 15% товарного експорту. Сьогодні 5% ВВП Китайської Народної Республіки, які генерують індустріальні парки, де працюють 4 млн осіб. Серед податкових інвестиційних стимулів, що застосовуються для розвитку індустріальних парків у Китайській Народній Республіці – це пільгові ставки з податку на прибуток (підприємства зі 100% іноземними інвестиціями або спільні підприємства користуються 2-річними податковими канікулами, починаючи з першого року отримання прибутку, а протягом наступних трьох років – сплачують податок в розмірі 50%), звільнення від податку на землю.

У Польщі сьогодні в 14 спеціальних економічних зонах функціонує 77 індустріальних та технологічних парків. Відповідне законодавство, що регулює діяльність таких зон було розроблено ще у 1994 році. Перша спеціальна економічна зона в Польщі була створена в 1995 році (*Mielec SEZ*). Всі інші – засновані у другій половині 1990-х років. За 10 років реальний ВВП країни зріс на 50%, а експорт збільшився майже втричі. В Польщі виробники в індустріальних парках можуть отримати звільнення від сплати корпоративного податку або податку на доходи фізичних осіб, часткове звільнення від податку на майно. Крім того, в Польщі існує підтримка створення нових робочих місць – розмір залежить від проекту і може сягати 15 600 злотих (4 тис. дол.) за одне робоче місце.

У 2002-2010 рр. в Туреччині було створено 148 індустріальних парків або т. зв. організованих промислових зон (на сьогодні їх вже більше 215). ВВП та експорт країни в зазначений період зросли більше ніж у 3 рази. В Туреччині виробники в індустріальних парках через локальні та національні інвестиційні стимули звільняються від ПДВ та ввізного мита на імпортне обладнання, отримують зниження ставки корпоративного податку (до 90%), звільняються від сплати внесків на соціальне страхування (для індустріальних парків строк звільнення може складати 12 років), зняття податку на нерухомість (на 5 років), отримують здешевлене виділення землі, зниження вартості електроенергії, води, природного газу та зв'язку.

Чехія впровадила державну програму розвитку індустріальних парків у 1998 році. За 7 років було створено близько сотні індустріальних парків, інвестори вклали в нові виробництва 9 млрд. євро, створили 70 тис. робочих місць. В Чехії виробники в індустріальних парках за різними програмами можуть отримати звільнення від сплати корпоративного податку на строк до 10 років та на 5 років звільнення від податку на майно. Крім того, держава надає гранти до 300 тис. крон (12 тисяч дол.) за створення нового робочого місця на території індустріального парку.

У Грузії функціонують дві вільні індустріальні зони, розташовані в Поті (морський порт) і Кутаїсі (друге за величиною місто). Якщо інвестор виробляє продукцію на експорт в цих зонах, то він звільняється від усіх податків, крім податку з доходів фізичних осіб, який сплачується із заробітної плати працівників.

Таким чином, країни зацікавлені надавати державну підтримку та створювати потужні стимули для створення індустріальних парків.

Діяльність індустріальних парків чинить системний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток країни в цілому й окремих територій та підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом активізації інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки, що сприяє технологічній модернізації промислового виробництва, реалізації стратегій імпортозаміщення, збільшенню експортного потенціалу; підвищення інвестиційної привабливості, рівня гарантій та захисту прав інвесторів, що сприяє залученню іноземних інвестицій у виробничий сектор; сприяння розвитку малого й середнього бізнесу завдяки полегшенню низки адміністративних процедур; сприяння соціальному розвитку за рахунок створення нових високотехнологічних високооплачуваних робочих місць; розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури.

За розрахунками експертів, у середньому у світі в 1 га площі індустріального парку інвестори інвестують від 1,0 до 5,0 млн дол. і створюють від 20 до 50 робочих місць.

В Україні інвестиційний клімат має багато серйозних недоліків, а за привабливістю податкової системи Україна займає одне з останніх місць в світі – 133 з 138 (за даними *Global Competitiveness Report 2016-2017*).

Прямі іноземні інвестиції в економіку України у 2016 р. склали 4,406 млрд дол. Прямі іноземні інвестиції на душу населення в Україні становлять менше 1,4 тис. дол. на людину, тоді як в Польщі – 5,6 тис. дол., в Чехії – 10,7 тис. дол., а в США – 17,4 тис. дол. (за даними Конференції ООН з торгівлі та розвитку (*UNCTAD*) за 2016 рік).

З метою залучення інвестицій в індустріальні парки держави застосовують широкий перелік інструментів підтримки та стимулів для учасників інвестиційних проектів. Світовий досвід доводить, що тимчасове стимулююче оподаткування індустріальних парків є одним з найбільш важливих і дієвих інструментів державної підтримки. Слід зазначити, що на початкових етапах формування індустріальних парків важливою є саме державна підтримка на рівні національного законодавства.

Таким чином, аналізуючи ситуацію, яка склалася із створенням мережі індустріальних парків в Україні, беручи до уваги світовий досвід, необхідно зазначити, що національна законодавча база, спрямована на створення і функціонування індустріальних парків

на території України, знаходиться на початковій стадії формування, є недосконалою та неефективною та потребує суттєвого доопрацювання в частині встановлення дієвих інвестиційних стимулів, податкових пільг та преференцій з метою активізації та підвищення інвестиційної діяльності України.

Запровадження спеціального режиму оподаткування для платників податків в індустріальних парках за найкращими міжнародними зразками є дієвим механізмом стимулювання розвитку індустріальних парків, що, в свою чергу, сприятиме здійсненню інвестиційної політики, залученню іноземних та вітчизняних інвестицій в реальний сектор економіки.

Серед податкових інвестиційних стимулів для розвитку індустріальних парків необхідно внести зміни до Податкового кодексу України, якими передбачити певні податкові преференції, а саме: тимчасово, наприклад протягом п'яти років, наступних за роком укладення з керуючою компанією індустріального парку договору про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку звільнити від оподаткування прибуток суб'єктів учасників індустріального парку, отриманий в результаті здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку; фізичній особі-підприємцю, крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування, не включати до складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу дохід від реалізації товарів (робіт, послуг) власного виробництва, виготовлених в межах індустріального парку, а наступні п'ять років чистий річний оподатковуваний дохід оподатковується у половинному розмірі ставки; звільнити учасників індустріального парку в частині обов'язку сплати військового збору. Також, звільнити від оподаткування податком на додану вартість операції з ввезення на митну територію України певного чітко визначеного устаткування, обладнання та комплектуючих; тимчасово, наприклад, протягом десяти років, наступних за роком укладення договору про створення та функціонування індустріального парку звільнити від оподаткування податком на майно об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, що розташовані на території індустріального парку. При цьому встановити цільове використання наданих податкових пільг.

Державна політика стимулювання розвитку індустріальних парків має виходити з необхідності реалізації комплексу заходів щодо суттєвого покращення інвестиційного клімату в державі.

Необхідним кроком є вдосконалення законодавчого регулювання процесу створення й функціонування індустріальних парків – внесення змін до законодавства в частині удосконалення політики стимулювання у контексті світового досвіду, розроблення системи податкових преференцій для суб'єктів господарювання індустріальних парків.

Запровадження спеціального режиму оподаткування для платників податків в індустріальних парках сприятиме активізації економічної й інвестиційної діяльності на території України, розвитку вітчизняного виробництва шляхом стимулювання залучення іноземних та вітчизняних інвестицій в реальний сектор економіки; підвищить конкурентоспроможність економіки на міжнародній арені та добробут громадян України в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про індустріальні парки. Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI // Відомості Верховної Ради. 2013. № 22. Ст. 212.

